Pealinna Teataja

Päewaleht.

Tellimiſe hind poſtiga:

12 k. p. 7 r. — k.	8 k. p 4 r. 90 k.	4 k. p. 2 r. 70 k.
11 „ „ 6 „ 50 „	7 „ „ 4 „ 30 „	3 „ „ 2 „ 15 „
10 „ „ 6 „ — „	6 „ „ 3 „ 70 „	2 „ „ 1 „ 60 „
9 „ „ 5 „ 50 „	5 „ „ 3 „ 20 „	1 „ „ — „ 90 „

Wäljamaale aaſtas 14 r.
Tellida wõib igaſt päewaſt alates kuni iga kuu lõpuni.
Adreſſi muutmine — 15 k. ja endine adreſs üles anda.

Uut kaaſtööd wõetakſe wastu. Igal käſikirjal peab ſaatja täielik nimi ja adreſs ligi olema, mis toimetuſe teada jääwad. Tarwitamata käſikirjad hoitakſe ainult ſellekohaſe ſoowi peale alal. Tasu makſetakſe kokkuleppimiſt mööda. Toimetaja kõnetunnid kella 3—4. Toimetuſe ja talituſe adreſs: Петроградъ. Екатерининск. кан. д. № 29 (Riigi panga wastas), ред. газ. „Пеалинна Театая". Kõnetraat 98-04.

Üksik number 5 kop.

Kuulutuſte hind: nonpareille-rida 25 kop. 4 küljel, lehe eesotſas 1 rbl. Kuulutuſi, mis järgmiſel päewal lehes ilmuma peawad, wõetakſe talituſes kella 4 wastu. Kuulutuſte wastuwõtmine aga üleüldſe lõpetatakſe talituſes kell 5.

№ 263 (590). **Petrogradis, pühapäewal 13. (26.) nowembril.** **1916.**

Tellimiste wastuwõtmine kestab edaſt.

„Pealinna Teataja" makſab 15. nowembriſt aasta lõpuni . 1.40 kop.

Talitus.

Petrogradi Eesti Hariduse Seltsi 3 jaoskond.

Pühapäewal, 13. nowembril
Teede inſheneride ſaalis
Бородинская улица д. № 6.

Suur Kontſert

Piletid 3 r. 45 k. kuni 150 k. harilikkudes eelmüügi kohtades ſaada.

Sõda.

Wägede Kõrge Ülemjuhataja ſtaabiſt.

Lääne wäerind.

Riiaſt lõuna-õhtu pool tungiſid meie luurajad kaitſetule all waenlaſe kaewikuteſſe, kus nad wangiſid ja kuulipilduja kaaſa tõid.

Smorgoniſt põhja-hommiku pool aſus waenlane päraſt ſuurtüki tuleandmiſt hämaruſes pealetungimiſele. Tema jõud olid umbes kahe roodu ſuuruſed. Meie ſuurtükitulega tõrjuti waenlane tema kaewikuteſſe tagaſi.

Mujal wäerinnal on harilik tulewahetus.

Kaukaſia wäerind.

Midagi oluliſt pole juhtunud.

Rumenia wäerind.

Tranſilwanias.

Waenlane pani Olta jõe orus energiliſi tormijookſe toime ja tõrjus Rumenia wägeſid Kalimaneſchkiſt ja Moldareſchtiſt lõuna poole.

Kraiowi juures algas waenlane pealetungimiſt ja tõrjus rumenlaſi Oltetſi jõe taha.

Simnitſa juures läkſid Sakſa wäed Donau pahemale kaldale.

Donau wäerind.

Dobrudſhas löödi waenlaſe katſed meie eelwägede peale tormi jookſta meie tulega tagaſi.

Lääne ſõjawäli.

Prantſuſe ametlik teadaanne.

Paris, 11. now.

Terwel wäerinnal läks päew rahulikult mööda. Waenlaſe kaugelaſkjateſt ſuurtükkideſt lasti Nancy peale kolm ſuurekalibriliſt pommi.

Eila 10. now. lasti meie ſuurtükkide tulega waenlaſe aeroplan alla. Aparat langes Bery-o-bac'iſt põhjapoole. Samal päewal laskis wahtmeiſter Vialle Somme piirkonnas 6-da Sakſa aeroplani alla.

Belgia ametlik teadaanne.

Havres, 11. now.

11. now. algas Dixmude piirkonnas wihane ſuurtükkide tulewahetus. Meie batareid pommitaſid kuni pealelõunani.

Ingliſe ametlik teadaanne.

London, 11. now.

Läinud öõl tungiſime meie waenlaſe kaewikute peale Greneſt lõuna-hommiku pool ja Festuberi piirkonnas. Peale ſelle pole midagi oluliſt juhtunud.

Balkanil.

Serbia ametlik teadaanne.

Solun, 11. now.

10. now. oli terwel wäerinnal tugew wõitlus, kuid kumbki pool ei ſaanud midagi tähtſamat kätte.

Mereſõda.

Admiraliteet teatab:

London, 11. now.

Ingliſe hospidali laew „Braemar Caſtle", mis Soluniſt Malta poole haawatutega teel oli jookſis Aegea meres miini otſa. Kõik laewalolijad päästeti ära.

Londonis pole mingit uut „Britannic'i" ſaatuſe üle kuuldud.

Sõja ülewaade.

Seiſukord Rumenias

on endiſelt huwitaw. Tänasteſt Wene peaſtaabi ſõnumeteſt on näha, et Sakſa-Auſtria wäed peatamata edaſi nihkuwad terwel Wallachia wäerinnal. Kraiowa juures on waenlane rumenlaſi ſundinud Olteſi jõe taha taganema. Tähendatud jõgi jookſeb Kraiowaſt tükk maad lõuna-ida pool läbi Wallachia.

Selſamal ajal teatatakſe waenlaſe pealetungimiſeſt ka Olta jõe orus. See piirkond aſub idapoolſes Wallachias ja ſelleſt peab järeldama, et Sakſa-Auſtria wäed ka oma wäerinna idapoolſes oſas, ſ. o. otſekohe Bukareſti ſihil, uut pealetungimiſt on alganud.

Ühtlaſi teatab tänane ametlik ſõnum, et Sakſa-Auſtria wäed on Simnitſa juures Donau pahemale kaldale tulnud.

See wiimane ſündmus on iſeäranis tähelepanemiſewäärt.

Kaardilt waadates leidub Simnitſa Donau pahemal kaldal, Bukareſtiſt umbes 50—60 wersta lõuna-lääne pool. Tähendab: ſel ajal, kui kindral Falkenhain läbi Wallachia lõunaſſe ſurus ja juba kuni Kraiowa raudteeni wälja jõudis, tulid teiſed waenlaſe wäed lõuna-lääne pool Bukareſti üle Donau, et kindral Falkenhaini wägedele kätt ſirutada.

Kahtlemata on waenlaſe ületulek Simnitſa piirkonnas kokkukõlas kõigi teiste ſõjaplaanidega, mida waenlane on ettewõtnud ſelleks, et Bukareſti kätte ſaada.

Pealinnas, 13. nowembril 1916.

Wälispolitika on awaldanud kolm ſilmapaiſtwat fakti:: Franz-Joſephi ſurm, Rumenia raskenew ſeiſukord ja liitriikide ning Greekamaa wahekorra halwenemine, mis kuni ſõjariiſtadeni ähwardab wiia. Kuid kõik need ſündmuſed kaotawad oma tähtſuſe ſiſepolika ilmes.

B. Stürmer lahkub, teedeminiſter Trepow määratakſe miniſtrite eſimeheks, ja riigiwolikogu nind riiginõukogu tööd katkestatakſe 19. nowembrini. Need on ſündmuſed, mis meeleolu waldawamaks lähtekohaks. Wenemaa politiline ilmakord on jõudnud päewani, kus walitſuſe realſus — kabinet — on ſunnitud oma kooſſeiſu rahwaeſitajate nõudmiſel muutma. Tundub, nagu oleks walitſuſe ja duuma waheline konflikt oma taſakaalu leidnud riigiwolikogu kaſuks. Siſepolitika toonitas dilemmi: kas walitſus ehk duuma. Üks neiſt pidi lahkuma. Riigiwolikogu enamus progreſſiwſe bloki näol jäi kindlaks oma wäidetes ja nõudmiſtes: endiſel kujul tööd jatkata on wõimata.

Ja Stürmeriga oleks walitud tee, mis duuma oleks wiinud kaduwuſele. Stürmer ja riigiwolikogu olid kaks elementi, mis kokkupuutumiſel ainult lõhkumiſt wõiſid ſünnitada. B. Stürmer lahkub enne kui ta duumat puhkuſele jaab ſaata, riigiwolikogu töö katkestakſe 19. nowembrini ja Trepow aſub walitſuſe tegewuſe juhatajaks. On ſiis ſellega duuma omanud oma nõudmiſte täitmiſe, on ſellega kindlustatud tema wõit? Moralne ja, ſeſt kabineti eſitaja lahkus. Kuid duuma enamuſe — progreſſiwſe bloki — nõudmine

Seda tingib

nus miniſtrite nõukogu eſimees. Misſuguſe ſeiſukoha wõtab Trepow progreſſiwſe bloki nõuatamiſes? Selle ſelgimemata on wolikogu ſunnitud oma ootamiſe politikat jatkama. Igatahes on kindel, et Trepow duumaga käſikäes tahab töötada, et ſellepäraſt miniſtrite nõukogus uuſi muudatuſi kawatſetakſe, mis progreſſiwſe bloki nõudmiſtele lähewad. Ja kuigi oletada, et oſa kabineti liikmeid rahwaeſitajad ſaakſid olema, ei ole teostatud ſiiski duuma enamuſte püüdmiſte ilmawaade. Muutus on ſündinud walitſuſe kooſſeiſus, muutus aga iſikutes, mitte walitſuſe tegewuſe ſüſtemis.

Progreſſiwſe blokile on peaminiſtri wahetamine ja ſelleſt olenewad ettepanekud walitſuſe poolt koos töötamiſe ſuhtes raskeks katſekiwiks.

Riigiwolikogu katkestamiſt wõib juſt ſellega ſeletada, et Trepow kabineti kooſſeiſu tahab uuendada, mis rahwa eſitajatega koostöötamiſe wõimaldaks. Uus miniſtrite nõukogu eſimees aſtub walitſuſe tegewuſe eeskawa deklaratſioniga üles 19. nowembril, mis wastuſeks oleks progreſſiwſe bloki nõudmiſtele.

Wäga wõimalik, et Trepow riigiwolikogu aſutamiſel Muromtſewile tehtud ettepanekut kordab: oſa kabineti liikmeid rahwaeſitateſt määrata. Siin ſiſaldabki progreſſiwſe bloki ja neljanda riigiwolikogu komistamiskiwi. Misſuguſe ſeiſukoha omandab duuma Wenemaa politiliſes ajaloos, ſee on praegu ta oma otſustada. Kas taganeb ta oma nõudmiſte lähtekohalt ja aſub walitſuſega kompromiſſi wõi jääb ta oma idealſete püüete juure,

Igatahes annawad riigiwolikogu ringkonnad ſelleſt praegu kindlat wäljawaadet. Tema üleüldine ilme on kaunis külmawereline, ſeſt ühe iſiku muutus ei ſünnita kogu walitſuſe ſüſtemi paenutamiſt rahwa nõuete alla. Iſegi wäga wõimalik Trepowi ettepanek kabineti muutmiſe kohta rahwaeſitajatele ſoowitawas ſihis ei leia õigustatud poolehoidmiſt. Seni hoiab riigiwolikogu kindlalt oma ideedeſt kinni. Seni püſib progreſſiwne blok lõhedeta enamuſt alahoides. Waatame misſugune on aga Trepowi tegewuſe eeskawa, mida ta duuma tööde uuendamiſel awaldab, ja milleſt ta ſeni waikida on ſoowinud, ſeſt et küllalt ſoowitaw ei ole ſeda üksikutele rahwaeſitajatele enne peegeldada, kui ſeda ſeadusandwad kogud teada pole ſaanud. 19. nowember tulewal nädalal on Wenemaa ſiſepolitika ajalooline päew, kus rahwaarwamine oma arwustuſe leiab. Siis peab ſelguma, kas on ſündinud wanade alusmüüride ja tendentſide murrang, kas wiib progreſſiwne blok oma katſumiſed lõpuni. Siis otſustatakſe küſimus, kas rahwaarwamine Miljukowi, Schulgini ja Maklakowi kõnede näol pääſenud oma ideedeni wõi ei. Igatahes wanadealuste pudenemine on alganud, ja juba lähem nädal peab ilmutama ſelle tagajärgi. Kui minewa nädala kokkuwõte oli dilemm: kas walitſus ehk duuma, ſiis on ſee praegu: kas

kompromiſs walitſuſega, kelle eesotſas wäljaspool riigiwolikogu ſeiſew Trepow. Ja ſelle küſimuſe moralne ſelgitus on progreſſiwſe bloki kindluſes.

Selle painawawa ajalooliſe ſiſepolitika arenemiskäigu warju kaob kohaliku tähtſuſega ſündmus: linnapealiku Obolenski lahkumine ja Balki määramine tema aſetäitjaks. Würſt Obolenski on küllalt teeninud tähelpanemiſt: kõigile kätteſaadawad on muljed, mis endiſe linnapealiku tegewus toitluſe aſjanduſe korraldamiſes ſünnitanud. Endine Warſſawi linnapealik Balk nagu tõotaks ſammuda teiſi radu. Oma endiſel ametikohal olewat ta teeninud rahwa poolehoidmiſt. Igatahes näitab tulewik uue linnapealiku wäljawaadet: kas elanikkude wajaduſtele wastutulejat kawakindlat korraldajat wõi ſiſeminiſtri A. Protopopowi politika teostajat.

* * *

Tähtſamaks ſündmuſeks kodumaal oli muidugi hariduſeminiſtri krahw Ignatjewi ettekirjutus Riia õpekonna walitſuſele rahwakoolide inſpektorite aſjus. Tulewikus nimetatakſe rahwakooli inſpektoriteks ainult iſikuid kes kohalikku keelt mõiſtawad. Aruſaadaw, et ſelleſt Balti rahwaſtel paljugi paremuſt wõib oodata. Ikkagi on inimeſtele, kes ſarnaſe wastutusrikka koha peal, tähtis, et ta keelt, mida koolilapſed omaks nimetawad wähemalt mõistakſki. Umbkeelne wenelane ei wõi ikkagi tungida oludeſſe, kui talle keelgi tundmata. Ka kooliõpetajatele lubab tulewik rohkem wabat ja iſeſeiswat tegewuſt, milleſt ka meie koolide edenemine oleneb.

Raudteede ehitamiſe küſimus on nii hästi Tallinnas kui ka Tartus kaunis elaw. Pealinnas olewal koosolekul tunnistati Smolenski-Tartu raudtee ſarnaſeks, mida eſimeſes järjekorras ehitada tuleb. Moſkwa-Tallinna raudtee ehitamiſe küſimus waadati küll ka koosolekul läbi, kuid leiti, et ſee tee teiſe järgu teede hulka tuleb arwata. Tallinnas otſustati et aſi, ſiiski liig tähtis on, et oodata ja waliti komiſjon, kes raudteeehitamiſe küſimuſt aitaks õhutada ja riigiwolikogu kaudu kaaſa mõjuda.

Toiduainete muretſemiſe küſimus läks Tallinnas wiimaſel ajal kaunis kibedaks. Puudus nimelt leiwa jahu. Nii mõnigi päew olid Tallinna elanikud mures leiwa päraſt, kuid nagu ſelgub on aſi jällegi enam wähem korras. Intendandi walitſuſeſt lubati linnale laenu näol igapäew lubada niipalju jahu, kui linnaelanikud leiwaks tarwitawad. Et tarbeaineid rohkemal arwul ja korralikumalt muretſeda anti ſiſeministeriumi poolt Tallinnale luba 1.000.000 rublaliſt laenu teha.

Ehk küll raskustega wõidelda tuleb, kawatſes ſiiski Tallinna Eesti Kunsti Selts kewadel näituſt toimepanna ja eeltöödega alguſt teha. Waliti juba muiſt jury liikmeid ära, et need asja korraldamiſe oma hoolde wõtaks.

* * *

Läinud nädalal tulid wäljamaalt tähtſate iſikute ſurma-ſõnumed. Auſtrias ſuri keiſer Franz Joſeph 87. aasta wanaduſes. Tema ſurmaſõnum ei tulnud juſt täitſa ootamata, ſeſt juba kõneldi ta wanaduſenõtruſeſt. Wiimaſel ajal wõttis ta riigi asjadeſt wähe oſa, olgugi, et ta kõiki wiimaſeid ſündmuſi ſuure huwituſega kaaſa elas ja ſõja käiguſt igapäew eneſele aruanda laskis. Wäljamaa ajakirjandus tähendab keiſer Franz Joſephi kohta nekrologides, et kadunud monarch omal eluajal kindlal käel Auſtria-Ungria wäikerahwa wabaduſe püüdeid mahaſuruda püüdis, ja kui ungarlastel korda läks omale teatawal määral iſeſeiswuſt ſaada, ſiis ſündis ſee ſuurte politiliſte wapustuste tagajärjel, mida keiſer Franz Joſephil omal eluajal mitu kord tuli üleelada.

Auſtria-Ungria troonile astus keiſer Franz Joſephi poeg Karl. Ta on alles 30 aastat wana ning temaſt on ainult niipalju teada, et ta Sakſamaa politiliſteſt ideedeſt ſuuresti lugu peab. Üleüldiſelt arwatakſe, et keiſer Franz Joſephi ſurm Auſtria-Ungria ſiſemiſes kui ka wälispolitikas mingit muudatuſt ei too.

Bernis ſuri kuulus Poola kirjanik Henrik Sienkiewicz ja Kalifornias tuttaw Amerika-Ingliſe romanikirjanik Jack London. Henrik Sienkiewicz elas wiimaſel ajal Schweitſis, kuid wõttis elawalt oſa Poola rahwa käekäiguſt käesolewa ſõja ajal, olles üks agaramateſt tegelaſteſt Poola rahwale abiandmiſe komitees wäljamaal.

Päraſt ſõda tahetakſe kuulſa kirjaniku põrmu Schweitſiſt Poolamaale tuua.

Eesti lugejatele on Sienkiewicz häſti tuttaw: enamiste kõik tema paremad romanid ja jutustuſed on ka Eesti keelde tõlgitud.

Politika ſündmuste alal ſünnitas möödaläinud nädalal põnewuſt Greeka ſeiſukord. Ingliſe-Prantſuſe ſõjawäe wõimud Salonikis on Greeka walitſuſelt ſõjariiſtade wäljaandmiſt, kui ka waenuliste riikide ſaadikute wäljaſaatmiſt Athenaſt nõudnud. Greeka walitſus on eitawa wastuſe annud. Selſamal ajal teatati Athenaſt ſuureſt meeleawaldusteſt, mis olnud ſihitud liitriikide wastu. Meeleawaldusteſt wõtnud muude ſeas ka oſa Greeka tagawarawäelijed ja üliõpilaſed. Diplomatliſtes ringkondades arwatakſe, et ſõjariiſtus kokkupõrkamine liitlaste ja Greekamaa wahel tulemata ei jää.

Sakſa-Norra tüliaſi weealuste paatide päraſt on nähtawasti lõpulikult likwideritud. Norra walitſuſe märgukiri Sakſamaale olnud küll üsna aſjalik, kuid ſiiski leplik.

Sakſamaal on üleüldine töö-ſeadus teokſil. Selle järele oleks walitſuſel õigus kõiki meesterahwaid 17—60-aasta wanaduſes riigikaitſe töösſe panna.

Poola küſimuſeſt kõneldi wäljamaal igalpool ſuure huwituſega. Nagu Warſſawiſt ſaadud teadeteſt näha, on juba aſutatud Poola riiginõukogu, mille hulka kuuluwad 8 poolakat, kuna 4 liiget Sakſa walitſuſe poolt määratakſe.

Poola riiginõukogusſe walitud on tähtſamad Poola politikategelaſed.

Wene walitſuſe proteſt Poola iſeſeiswuſe jaluleſeadmiſe wastu, mis läinud nädalal awaldati, oli kõne all ka Pariſis, liitriikide eſitajate koosolekul. Seal toonitatud Poola küſimuſe kohta neidſamu mõtteid, mida ſiſaldab Wene walitſuſe proteſt.

* * *

Möödaläinud nädalal ei juhtunud Wene frondil midagi iſeäralikku. Olid üksikud, wähemad kokkupõrkamiſed Riia—Dwinski joonel ja oſalt ka Galitſias, kuid mingit tõſiſt laadi nad ei kannud. Niihästi Wene kui ka Sakſa maakuulajate ſalgad on endiſelt agaralt tegewuſes ja kokkupõrkamiſed ongi olnud enamiste kaunis arwukate maakuulajate ſalkade wahel. Igal pool põhjapoolſel wäerinnal on ſügiſeilmad alganud, mille tõttu laiem ſõjategewus ikka enam ja enam ſoiku jääb ja aſet annab poſitſioni ſõjale. Niihästi Riia piirkonnas kui ka Poolamaal olewat ſakslaſed oma kaitſejoont uuesti tugewasti kindlustama hakanud.

Kuna põhjapool waikus walitſes, kestis ſeda tugewamini wõitlus edaſi Rumenias. Sakſa-Auſtria wäed kindral Falkenhaini juhatuſel tungiſid Rumenia Wallahias ruttu edaſi, iſeäranis Wallahia läänepoolſes oſas. Surudes Rumenia wägeſid peatamata lõuna- ja oſalt ka lõuna-ida poole, on waenlane juba kuni Kraiowa-Piteſhti-Bukaresti raudteeni jõudnud, mis umbes 100 wersta Tranſilwania piiriſt lõunapool ſeiſab. Rumenia wägede taganemine kestab nähtawasti edaſi.

Tuleb tähendada, et wiimaſe operatſioni läbi on waenlaſel korda läinud üht oſa Rumenia wäge, mis Orſhowa ja Turn-Sewerini piirkonnas tegew oli, peaaegu ümber piirata. Kuna waenlane juba Kraiowa juures tegew on, aſub muiſt Rumenia wägeſid Kraiowaſt umbes 50—60 wersta lääne pool Donau ja Tranſilwania piirjoone kolmnurgas. Nõnda on waenlane neile ſelja taha läinud.

Balkani-ſõjawäljalt teatati möödaläinud nädalal Monastöri langemiſeſt. Serbia wäed on Ingliſe ja Prantſuſe wägede toetuſel Sakſa-Bulgaria wägeſid Makedonias kaunis rohkesti tagaſi ſurunud ja ſelle tagajärjel langes Lõuna-Serbias, Greeka piiri ligidal olew Monastöri linn liitlaste kätte.

Kuigi mõnelt poolt Monastöri langemiſele ſuurt tähtſuſt püütakſe anda, et ſündmuſt wõimalikult ſuureks puhuda, peab ſiiski tähendama, et ta waenlaſe üleüldiſe tegewuſe peale mingit tuntawat mõju ei ſuuda awaldada, ſeda enam, et Monastöri piirkonnas kõik aeg ainult kõrwaliſe tähtſuſega wõitluſi on peetud, kuna ſee piirkond ſtrategiliſelt niihästi ühele kui ka teiſele poolele wähe pakub, ja nimelt ſel põhjuſel, et ta teisteſt ſõjawäljadeſt kaugel lahus ſeiſab.

Mujal ſõjawäljadel ei juhtunud midagi niiſuguſt, milleſt pikemalt kõnelda maksaks.

Riigiwolikogu.

Dr. Raamoti arwamine muudatuste kohta kabinetis.

Stürmeri lahkumine miniſtrite nõukogu eſimehe ametiſt on eſimene juhtumine Wene rahwaeſituſe elus, kus wolikogu tahtmiſe järele walitſuſe eeſotſaſt mees ära on tagandanud. Kahtlemata on ſee juhtumine tähtis eduſamm rahwaeſituſe põhjusmõtte kindlustamiſeks ja tema autoriteti tõſtmiſeks.

Mis Stürmer eneſeſt kujutab, on juba kõikidele enam wähem ſelge; kuid uus peaminister Trepow on iſik, keda laiemates ringkondades wõrdlemiſi wähe tuntakſe ja kelle kohta mitmeſuguſed arwamiſed on liikumas. Ühes asjas lähewad aga kõik arwamiſed ühte ja nimelt, — ehk Trepow küll kindel parempoolne on, kuid ſellegi päraſt ei wõi ſalata tema jaatawaid omaduſi; teda loetakſe wäga energiliſeks ja töökaks meheks. Teedeminiſtri kohustuſed wõttis ta oma peale päraſt Ruhlowi lahkumiſt, millal meie raudtee asjanduſes täielik korralagedus walitſes; Trepow on oma ametkonda rohkesti korda toonud. Ta on rohkem töömees, kui politikategelane.

Kui Trepow bloki, ſ. o. duuma enamuſe programmi wastu wõtab ja ſelle peale toetama tahab hakata, ſiis oleks meie ſelle asjaolu läbi ſurnud punktiſt üle ſaanud, mis riigi ſeiſukorrale tingimata hädaohtlikuks tahtis minna.

Muidugi mõista, et meid Baltimaa elanikka kõige rohkem, nagu harilikult, küſimuſed huwitawad, mis meie kodumaa korra, eraldi maa-omawalitſuſe uuendamiſesſe puutuwad. Siin juures tuleb tähendada, et Balti ſemſtwo ſiſſeſeadmiſe küſimus enamuſe programmis üleval ſeiſab, ja kui Trepow ſelle programmi wastu wõtab, ſiis on ta ſellega ka kohustatud meie maaomawalitſuſe asja liikuma panema.

Lõpuks ei wõi tähendamata jätta, et Miljukow praeguſe politiliſe ſündmuſe lahendamiſel ſuurt oſa on mänginud: tema on mees, kes oma politiliſe tegewuſega (näituſeks duuma enamuſe—bloki—elulekutſumine on tema teenus) wiimaſe kahe aasta jooksul asja nõnda kaugele on wiinud ja juhtinud, et rahwaeſituſe põhjusmõte wana kõdunenud riigikorra ja iſikliſe wõimuajamiſe kohta järelduſerikka wõidu on ſaanud. Seda ei ſalga iſegi paljud tema politilisteſt wastasteſt, muidugi mõista peale äärmiste pahem- ja parempoolſete.

Kuluarides.

Täna on duuma kuluarides palju waikſem, kui eila. Kõneledakſe progreſſiwſe bloki büroo koosolekuſt, kus otſuſele tuldud bloki poolt üleſſeatud nõueteſt mitte taganeda ja lähemaid ſündmuſi ootama jääda.

Ühes ſellega räägitakſe, et Trepow lähemate päewade ſees bloki eſitajatega läbirääkimiſesſe tahab astuda ja neid oma waadetega tutwustada. Uus peaminister awaldada ſoowi pinda ühiſe töö jaoks wolikoguga leida.

Miljukow ſeletab ſeiſukorra kohta:

Meie ei näe mingiſuguſeid muudatuſi, mis meid ſunniks meie ſeiſukohalt taganema. Siia jääme meie ſeiſma, tema pealt meie ei lahku ja jääme järgnewaid ſündmuſi ootama. Bloki büroo wõib ainult kõigis oma täiuſes uue peaminiſtriga ametliſi läbirääkimiſi ette wõtta, kuna ametlisteſt läbirääkimisteſt üksikute bloki eſitajatega juttugi ei wõi olla.

Trepowiga pole ſeni ajani keegi ſaadikuteſt ühenduſesſe astunud. Ainult duuma endine „tſeremonialmeister" Krupenski on tema juures käinud. Kuid Krupenski on mees, kes kõige asjadega walmis ſaab; pealegi astus ta enne 1. nowembrit blokiſt wälja.

* * *

Lähemate päewade ſees oodatakſe pealinna Wenemaa Italia ſaadikut Gierſi.

Endine wälisminister Saſonow on Petrogradi jõudnud. Kõneledakſe et ta lähemal ajal Rooma ſõidab.

is.

B. W. Stürmer.

Lahkunud peaminister on juba liig wana ſelleks, et õpetuſt wõtta ajaloo kibedaſt õpetunniſt. Mis wõib weel kurwem olla riigitegelaſele, kui ſarnane häbistaw ja halekuulus lõpp! Kuis wõis juhtuda wanale bürokratile, et tema komistuſekiwiks wõis ſaada ſeeſama riigiwolikogu, mida ta oma bürokratlikuſt kõrguſeſt terwe eluaeg ignoreris. Nii rutuliſt langemiſt Stürmer igatahes ei ootanud, — ja tundis oma jalgealuſe kõige kindlama olewat juſt wolikogu awamiſe päewal. Oppoſitſioni wastu, mis Stürmerile liig tähtſuſeta näis, kaitſes ta end õige lihtſalt walgete kohtadega. Las wolikogu nelja ſeina wahel räägiwad ſaadikud, mis tahawad, neil ſõnadel pole mõju, ſeſt keegi ei ſaa neid teada, ſelleks oli Stürmeril käes küllal wõimu.

Kuid ſiiski oli ſee ſalwamine, mida peaminister oma bürokratlikus üleolekus ſääſe pisteks pidas, ſurmaw, ning ſaatuſe ironia paiskas ka tema riiginõukogu parempoolſete keskele puhkama, kus nii palju on langenud ſuuruſi, ſuuruſi, kes oma wiha ja ſappi walawad iga wäikſemagi kui uuenduſe projekti peale.

Stürmer ei taganenud ilma wõitluſeta. Häſti tundes, et wolikoguga ühiſelt töötada tal wõimalik pole, tõſtis ta mõni päew enne wolikogu kokkutulekut päewakorrale küſimuſe istumiſeaja alguſe edaſilükkamiſe üle. Sel katſel ei olnud aga tagajärge. Siiski ei heitnud Stürmer lootuſt.

1. now. õhtul, mil rasked ſõnad wolikogus juba olid langenud, kutſus haawatud peaminister kõik kabineti liikmed eneſe juure nõupidamiſele ja tegi otſekohe ettepaneku ſeaduſeandliste kodade laialiſaatmiſe asjus. Üllatuſeks ei leidnud ſee aga wastuköla. Kõik miniſtrid olid kodade laialiſaatmiſe wastu, peale wolikogu endiſe eſimehe abi A. D. Protopopowi, kellele näis kõige ſündſamana püſida ebamääraſel kohal. Ei jäänud peaminiſtrile muud üle kui wähemalt Miljukowi wastutuſele wõtmiſe kawatſuſes otſida eneſele taſu kannatud alanduſe eeſt.

Wolikogu laialiſaatmiſe palwega algas Stürmer ſõitu peakorterisſe. Sel teekonnal tabas teda aga tema eneſe langemiſe ſõnum, ning ſellega on lõppenud ka ſelle riigitegelaſe karjeer, ſeſt kammerherraks nimetamine ei luba temale enam muud kui eſinemiſt keisrikoja paradidel ja pidulikkudel tſeremoniidel, ning ſee aukraad ei anna mingiſuguſeid õiguſi, nagu ta ei nõua ka kohustuſi.

Saatus on juba mitu korda õige kibedalt tabanud endiſt peaminiſtrit. Juba 1904. a. nimetati tema nime miniſtri kandidadina, oodati käſukirja ilmumiſt, ſelgus aga, et miniſtriks hoopis Swjatopolk-Mirski ſai. 1909. a. oli Stürmer peaaegu peaminiſtriks ſaamas, aſi jäi aga jällegi kõrwale, ſeſt Stolõpin jäi omale kohale. Iſegi Moſkwa linnapea kohale kandideris Stürmer, kuid ſealgi jäi ta nimetamata ning ſeſtſaadik nimetati tema nime weel ainult pilketoonil ühenduſes ühe ehk teiſe waba kohaga.

Et Stürmeri karjeer juſt niiwiiſi lõppes, pole tõesti ime. Terwe tema endine tegewus, kuigi laiemalt tundmatu, lubas ainult ſarnaſeid tulewiku oletuſi. Kuid iſeloomulik on ſee, et Stürmer nimetati Goremõkini aſemele, kelle wahekord riigiwolikoguga lõpulikult rikkis oli, ning et tema juſt ſamaſe kawa teostajaks pidi ſaama, mida nüüd oodatakſe Stürmeri eneſe järeltulijalt. Kas ei ole ſee waſt küllalt ütlewaks märgiks optimistidele, kes järjekorraliſeſt dekoratſionide muutmiſeſt liiga palju loodawad.

Öeldakſe, Stürmer ei olewat oſanud leida ühiſt keelt riigiwolikoguga. Tõſi on aga, et ta ſeda ei otſinudki. Ta kõrwaldas küll wäliſelt duuma olemasolul eesſeiswad takistuſed, kuid ſee oli ka kõik. Oma riikliſes tegewuſes tunnistas Stürmer ainult kõige ſuuremat andewaeſuſt ja algatuſewõimetuſt. Öeldakſe, ta ei olla ühtegi ülesannet teostanud, kuis pidigi ta ſeda tegema, kui ta eneſele ühtegi üles ei ſeadnud.

Juba ſiis, kui Stürmer üksikutes ministeriumites käis oma terwituskõneſid pidamas, mis hallid olid nagu ſineliriie ja ei kannud ainuſtki elustawat politiliſe mõtte kiirt, oli näha, et riigitüürile on aſunud inimene, kes midagi ſelleſt aru ei ſaa, mis tema ümber ſünnib. Terwe oma tegewuſega, oma olemiſega, oma kõnedega laſus ta luupainajana maa peal, nii et tema nime nimetati ainult mingiſuguſe kirgliku wihkamiſega.

Stürmeri tegewuſt ſaatſid kahtlaſed iſikud, nagu Manasſewitſh, Gurland jne. Iſeloomustawaks jooneks on waheſt wäike juhtumine Stürmeri riikliſeſt tegewuſeſt. Stürmeri poeg nimetati Suwalki kubermangu abikuberneriks, ſelleſt hoolimata, et kubermang praegu waenlaſe käes on, ja anti uuele ametnikule ka ſõiduraha ametikohale ſõitmiſeks. Sealſamas nimetati ta aga Kurski kubermangu ja ſai teiſtkorda ſõiduraha.

Praegu on weel wõimata äraarwata, kui palju kahju on teinud ſarnaſe iſiku riigi juhtiwal kohal olemine praeguſel erakorraliſelt raskel ajal. See ſelgub küllalt edaspidiſeſt ajaloo käiguſt. Nüüd aga, päraſt tema lahkumiſt, näib uskumata olewat, kuidas niiſuguſel raskel ajal tema ſarnane inimene wõis ligi aasta otſa püſida kõige wastutusrikkamal kohal.

Wäljamaa.

Üleüldine töö-kohustus Sakſamaal.

Berlini lehtedes on awaldatud üleüldiſe töö-kohustuſe ſeaduſe eelnõu, mis 25. now. riigipäewale ette pandakſe.

Üleüldistes joontes on tähendatud ſeaduſe eelnõu järgmine:

„Kõik meesterahwad 17—60 a. wanaduſes, kes ſõjawäkke ei ole kutſutud, on kohustatud töö-kohustuſt täitma. Selle töö-kohustuſe all on mõeldud teenistus ametiaſutustes, ſõja-tööstuſe ja ſanitar aſutustes, põllu-majapidamiſes ja üleüldſe kõigis organiſatſionides, mis otſekohe ehk kaudſel teel riigikaitſe ja ſõjawäe tarwis töötawad.

Kes töö-kohustustest kõrwale hoiawad, langewad kuni üheks aastaks wangi ehk rahatrahwi alla, kuni 10.000 margani.

Juurde liſatud ſeletuskirjas tähendatakſe et töö-kohustus ainult äärmiſel hädakorral tarwituſele wõetakſe.

Greekamaa ſündmuste

kohta ei ole uuemaid teateid tulnud. Seiſukord näib äärmiſelt tõſine olewat. Ingliſe-Prantſuſe ſõjawäewõimude nõudmiſed ſõjariistade wäljaandmiſe asjus on Greeka walitſuſe poolt kindlasti tagaſi lükatud. Kas Sakſa, Auſtria, Bulgaria ja Türgi ſaatkonnad Athenaſt juba lahkunud on wõi mitte, ei ole teada. Liitriikide poolt oli neile wabatahtliſeks lahkumiſeks 10. nowembriks tähtaeg antud. Kui aga tähendatud ſaatkonnad tähtaja pikendamiſt ſoowiſid, on liitriikide ſõjawäewõimud wastanud, et nemad ſeda ei tee, ja päraſt 10. nowembrit asja ſõjariistade abil õiendawad.

Nagu Berliniſt teatatakſe, on Sakſa walitſus keſkriikide ja tema lepinguoſaliste riikide ſaatkondade wäljaſaatmiſe wastu ametlikult protesti awaldanud.

Wiimaste teadete järele olewat üks oſa waenuliste riikide ſaatkondade liikmeid Athenaſt ſiiski lahkunud.

Wenemaa.

Rahwa pimedus.

Woroneſhi kubermangu lehed jutustawad külarahwa pimeduſt tunnistawaſt looſt, mis peaaegu traagiliſelt lõppenud.

Ühes külas lagunes korraga jutt laiali, et ſakslaſed olla tulnud „lapſi tembeldama". 1. now. ſündis laadal wiibiw rahwahulk kooliõpetajaid lapſi koolideſt lahti laſkma. 2. now. hakkaſid lapſed hommikul algkooliſt korraga ära jooksma.

Kooliõpetajad tahtſid lapſi kinni pidada, kuid need ei tahtnud enam tagaſi tulla. Et kõik lapſed ära ei jookſeks, panid wahid ukſed lukku. Kohe hakkaſid mehed ja naiſed kokku jooksma, nõudma, et ukſed lahti tehtaks ja käratſema, et nad ei taha lasta oma „lapſi tembeldada."

Samal ajal kogus ka teiſe kooli juure hulk rahwaſt ja tahtſid kooliõpetajaid peksma hakata. Ainult ſuure waewaga läks kooliõpetajatel korda ſõnnikuharkidega ja kaigastega ſõjariistustatud rahwahulga käeſt pääſeda.

Kõlbmatute ſaabaste asi.

Paari päewa eeſt harutas Moskwa ringkonnakohus kurba asja, järelkaja minewaastaſeſt ſõjaſt.

Lugu ſündis weel tol ajal, kui Wene wäed Ida-Preiſimaal pealetungimiſt alustaſid. Et waewaline tee ees ſeiſis, ſiis muretſeti N. polgule 1000 paari uuſi ſaapaid, mis ſilmapilk ſoldatile wälja jaotati. Kuid kohe järgmiſel päewal toodi komanderile teade, et uued ſaapad täiesti kõlbmatud olewat, tallad kohe märjaks ſaades läbi ligunewad.

Järelkatſumiſel ſelgus, et ſaapad õhukeſeſt hobuſenahaſt olid tehtud, tallad olid peaaegu paberiſt, õhukeſe nahakorraga kaetud. Ka kontſad olid oſalt paberiſt, oſalt õhukeſeſt nahaſt. Sarnaste ſaabaste paariſt makſeti 8 rubla 35 kop.

Saapaid muretſes polgule keegi Jooſep Till oma ſugulaſe, N. polgu lipniku Bergmani ſoowituſe peale.

Kohtu asjade käiguſt ſelgub, et parajasti, kui uued ſaapad polgus wälja jaotati, taganemiſe käſk tuli, nii et aega polnud ſaabaste peale mõelda. Soldatid, kelle paberiſed ſaapad kohe esimeſel päewal ära lagunesid, olid ſunnitud pea palja jalu minema läbi wee ja muda, ööſiti kui ka päewiti. Ainult oſa ſoldatid ſai weel wanad ſaapad tagaſi neiſt, mis juba ära olid wiſatud.

Saapad olid Kimrõſt, ſaapatööstuſe keſkkohaſt, kus elanikud põlweſt põlwe ainult kingſepa ametit peawad. Siin on oma ſaapakuningad, kodanlaſed ja ſaapa proletariat.

Pannakſe küſimus ette ſaapatööstajatele, mille wastusteſt ſelgub, et terwes Kimrõs ilma papita ſaapaid ei walmistatagi ja et ſaapategijatel wäga hästi teada oli, et ſaapad kõige paremal juhtumiſel, ka kuiwaga, üle mõne nädali wastu ei pea.

Kaebealune Jooſep Till on põline aukodanik, poolemiljoniliſe waranduſe omanik. Tal on neli poega ſõjawäes olnud, neiſt on kaks juba ſurma ſaanud.

Ekspertiis, kaitſekõned ja kohtunikkude nõupidamine kestawad ligi poole ööni. Wiimaks kuulutatakſe kohtuotſus. Peakaebealune J. Till mõistetakſe 2 aastaks paranduſmajasſe, õiguste kaotamiſega. Tema kaasſüüdlaſed mõistetakſe 2 aastaks wangi.

Kodumaa.

Tartu ülikooli

walitſus on, nagu „Post." kuuleb, nõuks wõtnud ülikooli õpejõudude, ametnikkude ja kliinikute jaoks iſeäraliſt tarbeainete ladu ſiſſe ſeada. Seks on ülikooli walitſus ministeriumi poole pööranud palwega, et ladu talituſekapitaliks 15.000 r. laenu antaks.

Ladina keele õpetus pr. Lenderi gümnaſiumis Tallinnas.

Pr. Lenderi eragümnaſiumis on nagu „Tall. Teat." loeme 6., 7. ja 8. klasſis Ladina keele õpetunnid ſiſſe ſeatud neile õpilastele, kes Ladina keelt õppida ſoowiwad. Õpetunnid on peale lõunat.

Nagu kuuleme on Ladina keele õpilaste arw ſeal juba 60 peale tõusnud.

Lenderi gümnaſium on ſellega Tallinnas esimene tütarlaste gümnaſium, kus ka Ladina keelt õpetatakſe.

Esimene wigastatud ſõjameeste warjupaik Tallinnas.

Linnade-liidu Tallinna komitee on pealinnas aſuwa Kõrge Ülemkomitee poolt teate ſaanud, et Tallinna komiteele lubatakſe wigastatud ſõjameeste warjupaika aſutada. Warjupaiga ſiſſeſeadmiſeks antakſe nagu „Tall. Teat." kirjutab walitſuſe poolt 100 rubla iga wigastatud ſõjamehe pealt, kes warjupaigas ulualuſt leiawad, kui wastuwõetud ſõjameeste arw mitte üle 30 ei ulata. Peale ſelle antakſe ruumide üürimiſeks 1. nowembriſt kuni 1. jaanuarini 1917 a. 1300 rubla ja iga ſõjamehe ülespidamiſeks 300 rbl.

Warjupaika tahetakſe juba lähemal ajal awada. Sündſad ruumid on ſelleks leitud. Muidugi ei ſuuda üks warjupaik kangelt kõiki wigastatud ſõjamehi meie kodulinnas enesesſe mahutada, ſellepäraſt kawatſetakſe ſinnapoole weel teiſt ja kolmat warjupaika aſutada.

Elu Karkſis.

Mõned, kellel hein ſuwel tegemata jäi, on nüüd ära külmanud maa tõttu neid tegema hakkanud. Heinatöö edeneb päris jõudſaste, ſeſt et kuiwatamiſt ſugugi tarwis ei ole.

— Suhkrupuudus ſünnitab ikkagi weel pereiſadele peawalu. Augusti-kuul anti wiimaſt korda, ning ſeekord ka õige korratult. Mõned ſaid 1 naela hinge kohta, teiſed pidid küll ainult poole oſaga leppima, kuna aga paljud päris ilma jäid. Nüüd ſügiſel, kus piima taludel nii wähe on, et omalegi ei jätku, pole ſugugi wõimalik ſeda weel teistele müüa. Wiimaſel ajal makſetakſe ſiin piimatoobiſt 20 k., kuid loota on, et hind weelgi tõuſeb.

— Wili on weel ſuuremalt oſalt alles peksmata. Loodetakſe maſinate peale, kuid wiimaſeid on maſinistide puuduſel wähe töötamas.

Amor.

Läheme täna õhtul Kalaſchnikowi Börſe ſaali
„KALEWI"
Näokatte-pidule
Harkowskaja 9 ehk Poltawskaja 12
Hakatus kell 7 p. l. :: :: :: :: Piletid kasſaſt kella 4 peale.

Kodumaa ühistegelaste nõupidamine.

20. ja 21. now. ſ.a. peetakſe Tallinnas, Wastast. Kredit-Ühiſuſe ruumides, Tallinna Ühistegewuſe Edendamiſe Seltſi erakorraline peakoosolek ära, järgmiſe päewakorraga:

Pühapäewal 20. now. ſ. a.:

1. Meie ühistegeliste aſutuste ülesanded praeguſel ajal ja lähemas tulewikus, eraldi — põllutööriistade ja muude tarbeainete muretſemine.
2. T. Ü. E. Seltſi tegewuskawa 1917 a.
3. Jookſwad asjad.

Seletuſeandjateks päewakorra esimeſe punkti all olewas küſimuſes on: J. Kukk, J. Jaakſon, J. Hünerſon ja A. Johanſon.

Koosoleku algus kell 12 p.

Esmaspäewal 21. now. ſ. a.:

1. Protſendimäära kõrgus meie ühistegelistes laenuaſutustes. Seletuſeandja — J. Kukk.
2. Tööstusliste ettewõtete finanſeerimine laenuaſutuste poolt. Seletuſeandjad — J. Kukk ja J. Tõniſſon.
3. Tarwitajate- ja majanduſe-ühiſuste ühiſe ſiſſeostu korralduſe loomine. Seletuſeandjad — H. Ramſing, R. Paabo ja J. Gutmann.

Koosoleku algus kell 11 h.

Koosoleku päewakorras ſeiswate küſimuste üleüldiſe tähtſuſe tõttu on ſoowitaw, et kõik meie ühistegelaſed ja ühiſuſed (oma aſemikkude kaudu) ſelleſt rohkel arwul oſa wõtakſid. Iſeäraliſelt olgu nimetatud põllumeeste-ſeltſid, kes praeguſel ajal ka tarbeainete muretſemiſeks ja nende turule toimetamiſeks tegewad on. T. Ü. E. Seltſi põhjuskirja järele on neil õigus Seltſi liikmeteks hakata. Koosoleku eel wõtab Seltſi Nõukogu uuſi liikmeid wastu, mispäraſt ſee asjaolu, et mõni aſutus ſeni weel liikmeks pole astunud, ei tarwitſe takistuſeks olla koosolekule ilmumiſeks. Et nõupidamistel otſekoheſed praktilikud tagajärjed wõikſid olla, on tähtis, et ühiſuste ja ſeltſide aſemikud koosolekule ilmudes järgmiſi teateid kaaſa tooks:

1) Kui ſuurel arwul kuskilgi ringkonnas hädaliſemaid tarbeaineid tarwis läheb;

2) kui ſuurel arwul üheſt wõi teiſeſt ringkonnaſt wõimalik on põllumajanduslikka ſaaduſi turule toimetada, ja

3) misſuguſed ſiſſe- ja wäljaweo tingimiſed kuskilgi makswad on.

Elu-olu Suure-Jaani Olustweres.

Et mõiſa armukingina antud puud wallakoolilt on ära wõetud, ſiis tahawad wallaametnikud kaebuſt ſelle üle tõsta. See armukink on krahwi proua poolt ſeni määratud, kui kaua ſee kool tegewuſes. Kuigi wald kaebuſeakti ſenatiſt tagaſi wõtaks, ſiiski ei anna mõiſa tänawu talwe koolile puid, waid järgm. eelſeiswatel aastatel (endiſelt wiiſi: 25 ſülda aastas).

— Wiljade peksmine on lõpule jõudmas. Maakündi pole enam wõimalik teha, ſeſt maa on külmetanud. Töökäteſt tuntakſe puuduſt. Naistöölistele makſeti oktobrikuus (lühikeste päewade peale waatamata) 100—150 kop.: meestele 2—3 rbl. päewas. Talumehed wõtawad: rukkijahu puudaſt 3 rbl. ja rohkem, wõi naelaſt 150—175 kop., ſealiha naelaſt 85 k.

— Mõiſatel ſeiſab wili põllul peksmata. Neil on tööjõudu wähe.

H. Mulk.

Pealinna teated.

P. E. Har. S. Keſkkooli näitemüügi eeltööd on kõige paremas hoos ning ettewõtjate agarus tõotab asjale kõige paremat kordaminekut, kui pealinna Eesti ſeltskond wastutulekut keelama ei ſaa ettewõttele, mille hea otstarbe enam kui ſelge on.

Iſeäranis huwitawaks tõotab ſaada kunstinäitus, mis mitmetpidi huwituſt peaks pakkuma, kuna Eesti kunstinäituſt pealinnas weel pole olnud, tulewane aga ka oſawõtjate kunſtnikkude kokkuſeade pooleſt õige palju lubab.

Toitluſe asjanduſe küſimus linnawolikogus. Eila oli linnapea juhatuſel linnawolikogu erakorraline koosolek põllutööministri ettepaneku harutamiſeks, mis linn oma kätte wõtaks iſeäraliſe toitluſe asjanduſe nõukogu wolituſed.

Näidati, et linnapealik, olgugi et tal ſuur wõim oli tarwitada, toitluſe asjanduſega walmis ei ſaanud, weel wähem on lootuſi ſelleks linnawalitſuſel, kellel palju kohuſi on, kuid mingiſuguſt wõimu.

Seati üles tingimiſed, mille makswuſel linnawalitſus toitluſe asjanduſe korraldamiſt oma kätte wõtaks. Need oleks:

Linnawalitſuſel peaks jääma õigus esimeſe järgu tarbeaineid koha peal iſeſeiswalt ſiſſe osta, kusjuures igaſuguſeid tarwituſed ſelleks tulewad kõrwaldada.

Linnale peab õigus olema takistamatult igaſuguſeid weoteid tarwitada esimeſel nõudmiſel.

Walitſuſe poolt peab linnale abiraha antama ſel määral, nagu kaswaw tegewus ſeda nõuab.

Kõikide ministeriumide agendid peawad linnale igatpidi toetuſt näitama.

Tramwai korraldus. Linnapea pööras eila ſõjaministri poole palwega, et tramwai wagunite tellimiſed riigikaitſetöödeks tunnistatakſe ja neid esimeſes järjekorras täidetakſe, ſeſt et linn muidu ei ſaa korralikku tramwai liikumiſt kindlustada.

Uue linnapealiku tegewus. Eila ſõitis uus linnapealik kindral-major Balk pealinna oluſi tundma õppima. Tagajärjena ilmus telegramm politſeijaoskondadele, milles linnapealik tähelpanekut ſelle peale juhib, et paljudel pealinna uulitſatel läbipääſematu pori walitſeb, kuid mingid abinõuud tarwituſele ei olewat wõetud ſelle kaotamiſeks. Linnapealik paneb ette, et tulewikus uulitſate puhastamiſe peale iſeäraliſt tähelpanekut peale pööratama ning et politſei ametnikud iſiklikult ſelle käſu täitmiſe järele peaks walwama.

Loomaliha puudus. Eila ei olnud pealinnas ſugugi loomaliha ſaada. Selleſt hoolimata, et linnale ettepanek tehti kaardiſüstemi lihamüügis ſiſſe ſeada ja põllutööministeriumi poolt lubati tarwiliſel määral loomi wedada, on ſiiski liha ſiſſewedu pealinna järjekindlalt wähenenud.

Päewauudiſed.

Kõrgemad ametnikud.

Nagu kuulda, olewat riigiwolikogu liige Mihail Lempitski, kes wiimaſel ajal ſakſaſõbraliſe rühma esitajana eſines, Warſſawi ajakirjanduſes teatanud, et Poola kuningriigi aſutamiſt arweſſe wõttes Wenemaa riigiwolikogu liikme kohuſed maha paneb.

○ Kõigekõrgema lubaga wõttis wälisministri abi õuemeister Neratow 11. nowembril wälisministeriumi ajutiſe juhatamiſe oma hooleks.

Walitſuſe määruſed.

Põhja wäerinna ülemjuhataja kindral-adjutant Ruſſki awaldas ſelle wäerinna alla kuuluwate maakondade kohta järgmiſe ſunduslikku määruſe. Keelatakſe ära elanikkudele kui üksikute alamwäelistele, nii ka terwetele komandodele elamiſeks ruumiſi tarwitada anda, kui nendel alamwäelistel tunnistuſi kaaſas pole, mis lähemate linna ſõja- ehk maakondade politſeiametnikkude poolt kinnitamiſt pole leidnud. Ühes ſellega tehtakſe iga ühele kohuſeks, kes ilma lubata wäeoſaſt äratulnud ſõjawäe teenistuſe kohuſe aluſe teateid ſaab, ſelleſt wiibimata lähemale ſõjawäe ülemuſele ehk linna wõimukonna politſeile teatama peab.

Mitmeſuguſed kawatſuſed.

Riigi terwishoiu walitſuſe peaülem akademikus G. Rein andis riigiwolikogule külgehakkawate haiguste wastu wõitlemiſe ſeadusprojekti ära. Wee- ja raudteedel wõtab külgehakkawate haiguste wastuwõitlemiſe abinõud teedeministerium oma käskida, kuna ſelleks otstarbeks wäljaminewad kulud ſemſtwode ja linna omawalitſuste kanda jääwad. Külgehakkawaid haiguſi põdewad iſikud ſaawad makſuta ülewalpidamiſt ja arstiabi haigemajades. Katku ja kolera ilmumiſel on ſemſtwo ja linnawalitſuſed kohustatud wiibimata haiguste laialilagunemiſe ärahoidmiſeks wastawad abinõud tarwituſele wõtma.

⊙ Nagu kuulda, olewat uue ministrite nõukogu eſimehe peaülesanne ſarnaſe ühendatud kabineti kokkuſeadmine, mis ſeadusandwate kodade ſoowidele wastaks ja nende eeskawa täitmiſele wiiks. Selle küſimuſe arutamine tuleb ministrite nõukogu eſimeſe kooſoleku käſitada, kus ka ühendatud kabineti eeskawa kindlaks määratakſe. Selle tegewuskawa põhijooned ſaawad deklaratſioni ſiſuks, mille A. Trepow riigiwolikogu kõnetoolil progresſiwſe bloki nõudmistele wastates ette kannab.

⊙ Kohtu ministeriumi juures aſutati kohtuministri abi A. Werjewkini juhatuſel iſeäraline nõukogu ſiſeministeriumi poolt wäljatöötatud Baltimaa luteriuſu kirikondade uuendamiſe ſeadusprojekti läbiwaatamiſeks. Nõukogu kawatſeb oma tööd 20. nowembri ümber alata.

Kohtu aſjandus.

Nagu kuulda, tulewat lähemal ajal kohtuministeriumi juures A. Trepowi algatuſel 1903. aasta Nuhtlusſeaduste kogu uuele läbiwaatamiſele. Nimetatud kogu kawatſetakſe lähemal ajal makſma panna. Nagu teaduſeilma eſitajad õiglaſelt tähendaſid, pole ſarnaſt ſeaduſe makſmapanemiſe pikka waheaega ennem olnud. Pealegi tõi aſjaolu, et üksikud kogu punktid endiste jõusſe jäänud ſeadluste kõrwal makſma jäid, wõimata ſegaduſt kaelakohtu õiguſe normide tarwitamiſes. Seſt 1903. aasta kogu on ehitatud täitſa teistel aluſtel, kui endiſed. Uus kogu wiib aga õigluſe määrustes tuntawa ſammu edaſi. Nii ſaab uue kogu makſmapanemiſt ainult terwitada.

Seltſide aſjandus.

Riiginõukogu liikme A. Stiſchinski juhatuſel ärapeetud Sakſa ülewõimu wastu wõitlemiſe iſeäraliſe komitee kooſolekul arutati 1886. aasta ſeltſi likwiderimiſe küſimuſt. Lõpetati küſimuſe arutamine, kuna mõneſuguste peenſuste ſelgitamiſeks otſustati Moſkwa linnapealt ſeletuſt paluda, mille järgi komitee otſus likwiderimiſe üle ministrite nõukogu otſustada läheb.

Kooli elu.

Keſkkooliſi käſitaw nõukogu hariduſe ministeriumi juures tõstis üles küſimuſe mõnede riigiwolikogu liikmete poolt ettetoodud põhjustel, kõigis ametkondade õpeaſutustes makſuta õpetuſeandmiſe üle nende iſikute lastele, kes õpeaſutuste teeniſtuſes. Nende ametnikkude lapſed ſaakſid makſuta hariduſeandmiſt, ſellepeale waatamata, kas nende wanemad ſellesſamas ametkonnas, kus lapſed koolis on, wõi mõnes teiſes teeniwad. Seda ſilmas pidades, et nimetatud eelnõu läbiwiimine ſeadusandwal teel, õpeaſutuste põhjuskirja wastawa punkti üleswõtmiſt oletab, kuna wiimane aga ametkondade waheliſt kokkulepet nõuab, otſustas hariduſeminister krahw P. Ignatjew ſeda komitee ſoowiawalduſt kõikidele ametkondadele teada anda, mille järgi ſiis küſimuſt otſustada tuleb.

Teede aſjandus.

Teedeministerium lõpetab ſiſemiste weeteede parandamiſe ja loomiſe plaani wäljatöötamiſt. Teede uuendamine tahetakſe 5 aasta jooksul (1918—1922) läbiwiia. Plaanile juurdeliſataw ſeletuskiri näeb hulga tehniliſi ehituſi, mida luua tuleb. Selle plaani teostamine nõuab 5 aasta jooksul 2 miljardi rubla, peale ſelle 50 miljoni igaaastaſt kulu uute weeteede ülewalpidamiſeks. — Ei ſaa toonitamata jätta ſeda majanduſliſt tähtſuſt, mis uutel weeteedel on. Wabaneksid ometegi wäljawee wõimaluſed nende ainete kätteſaamiſeks, mida Wenemaa ſeni kadedalt warjanud. Tuletame ainult nähtuſena metſateadlaſe Kerni ſeletuſi meelde, et kui Wenemaa metſi ſarnaſel wiiſil eksploateriba, nagu ſee Preiſimaal tarwituſel, ſiis (mitte ainult) Wenemaa metſad igaaastaſt ſiſſetulekutut mitte 70 miljoni, nagu ſeni, ei anna, waid 7 miljardi ümber! Teiſeſt küljeſt toob weeteede arenemine endaga weejõu äratarwitamiſe ühes. Kui terwet kogu Wenemaa weejõudu ära tarwitada, wõiks ſelle abil kuni kahekolmandiku jütte tagawara alalhoidmiſt kindlustada. Weeteede uuendamine ja parandamine awaks Wenemaa uue arenemiſetee majanduſliſes mõttes.

Tööstus ja kaubandus.

Rahaminister P. Bark kinnitas Wenemaale tikkude kergendatud ſiſſeweo määruſed. Kergendatud ſiſſewedu lubatakſe kuni 1. juulini 1917. a. toimetada kõikide tolliametite läbi ſelle tingimiſega, et kergendatud tingimistel ſiſſeweetud tikkude arw üle ühe miljardi toosi ei tõuſeks. Siſſeweetawad tikud on tollimakſuſt wabastatud ja tulewad ainult akſiiſimakſu alla. Siſſeweetawate tikkude arwu lugemiſt toimetab tollimakſude departemang, ja kui ſiſſewedu kuni miljardi toosini tõuſeb, lõpetatakſe ta ära.

Ajakirjandus.

Kirgislaste ajalehe „Kaſak“ toimetajat trahwiti 3000 rbl. rahatrahwiga, ehk makſujõuetuſel 3 kuuſe arestiga lubamata korjanduſe eeſt. Toimetus on umbes 10 tuhat rubla kirgislaste eſitajatele riigiwolikogus ülewalpidamiſe kuludeks ja 700 rubla õpilastele abirahakskorjanud. „Kaſaki“ toimetus ſai raha tataridelt, kes raha peale wastawa kirjatüki awaldamiſe ſinna ſaatſid.

⊙ Ministrite nõukogu eſimees A. Trepow awaldas käſu, et lähemal ajal temale kõik materjalid, mis ſõjatſenſuri ja iſeäranis riigiwolikogu kõnede kohta käib, temale ette pandaks. Nagu kuulda, toonitawat A. Trepow, et riigiwolikogu eſimehe poolt ettewõetaw duuma kõnede läbiwaatamine küllalt kindlat tagatiſt pakub nende awaldamiſeks, ja et nad peale eſimehe tſenſuri enam ſõjatſenſuri läbiwaatamiſele ei tohi tulla.

Wäeteeniſtuſeſt.

Siſeminister teatab ſemſtwo ülematele, et iſikud, kes peale 1. augusti 1916 a. wäeteeniſtuſe kohusteſt wabastatud, ka ſeltskondliſtdeſt makſudeſt ja kohustusteſt wabastatu on.

Teated Eesti ſõjameesteſt.

Terwitame pealinna eestlaſi ja paluksime meile Eesti kirjanduſt lugemiſeks laenuks ſaatada. — därmiſel helduſel on hea paberoſſi oodatud külaline.

Забалкавскiй просп. № 19, 311 лазаретъ, igapäew kl. 1—7.

Sõjamehed M. J. Rumba, R. Tõrute.

Tuleliinilt tulles terwitame ſõpru ja tuttawaid ning palume meile kirjutada. Pealinnalaſi palume meile ajalehti lugemiſeks tuua.

Meinhard Kraiß — Petrogradi kub., Albert Juhkow — Narwaſt, Rudolf Wõju — Wõrumaalt, Jaan Pais — Haapſaluſt, wabatahtlik Mihkel Schäjer — Pärnuſt.

131 гор. лазаретъ, Петроградская стор., Кронверская ул. 23.

Seltſi teated.

P. E. H. Seltſi 3. jaoskonna kontſert. Teede inſeneride ſaalis, Borodinskaja 6. Lõpuks tants. Hakatus kell 6 õhtul.

P. E. H. Seltſi 7. jaosk. Pidu-õhtu. Komödia teatri ſaalis, Mohowaja 33. Eeskawas „Laul õnneſt“. Lõpuks tants. Hakatus kell 7 õ. Piletiſi on ſaada „Ühiselus“ kella 1-ni päewal ja pidu eel kaſſaſt.

Spordi Selts „Kalew“ Näokatte-pidu. Kalaſchnikowi börſe ſaalis, Harkowskaja 9. Hakatus kell 7 õht.

Wälj. Kirjast. Oſaüh. „Ühiselu“.
Wastutaw toimetaja H. Prefs.

„Pealinna Teataja“ üksikuid numbrid müüakse järgmistes raudteejaamades: Narwas, Rakweres Tapal, Tallinnas, Tartus ja Walgas.

Pet. pool Suur pr. 43 **Dr. Gorowitz**
Iga päew kella 10—1 ja 5—9
pühap.: kella 10—2 p.
Tripper — Naha- haiguſed ja — jõetus. — Siſilis
Kõik operatſ. oma erialal.

DR. A. KRAMNIK.
Siſiliſe, tripperi ja kõrwalhaiguſe arstimine.
Pühapäew. 3—5 p. l. | Wastuw. igap. k. 6 p.l. —11 õ. | Kehwemat. kätteſaadaw.
606 Wosneſenski pr. 28 914
Kõnetr. 633—28.

Dr. Grünberg, Знаменская 2, уг. Невскаго.
Kella 9—12, 6—10 õht. Naist. eraldi. Terawa kronik. tripperi ja Siſiliſe 606-914 ſpetſ. arstimine. Suguorg. korrat., ſchanker. Uus arstimiſe ja järelkuur.-wiis.

Спасская лечебница д-ра Гольдфарба.
Садовая 42, уг. Сѣнной, тел. 403—79. Kõu 50 k. Haigete wastuw. eriarst. poolt k. 8 h.—10 õ. Siſem., lapſ. 8—3, 4—10 õ.; ſeedim. kõhuh. 10—4, 4½—9 naister., ämmapr. 10—9, lõik. 11—2, 4—7; kõrw. kurgu, nina 11—2, 4—7; ſilmahaig. prill. 11—12½, 6—8; erk. haig., ſuguorg. kor. (tabes), üdi kuiw., pr. joomatõb. arst. hüpn. 4—7; ſuguh. trip. ſif. 606—914 8 hom. kuni 10 õh. õnet., ſiſſeprits. ſoon. **ilmawaluta. Hamba haig., kunstl. hambad** 10 h. kuni 9 õht. **Röntgepanem.** Wärske wäda.
Waestele kätteſaadaw.

Zanderi institut
Rootſi wõimlemine aparatidel; maſſeerimine, wibration, elektriſeerimine. Kuiwad õhu-wannid. Eri arstimine reumatism., jooksjaſt, neurologiaſt; **kõhu kinniolekuſt, raswamineluſt, unepuuduſeſt**; arstimine küürkuſt olekuſt; kuulihaawade ja põrutuste järelduſeſt. Петроградъ, Казанская № 5. тел. 446—12. — Siſemiste haiguste aſjus wastuw. äripäewadel kella 2—6.

Kunsthambad
wastuw. k. 10—9 õht. Офицерская, 9. кв. 7. Kõnetr. 183-38. **A. K. Toom.**

Фельдшеръ латышъ оказыв. медицинскую помощь по венерическимъ болѣзнямъ не дорого и добросовѣстно. Невскiй 66, кв. 26. 7—10 в.

Tööstuſe ja kaubandus Minist. all olew
autojuhtide-mehanikuste kool
Kiirendatud ettewalm. kawa. Troitskaja 21, krt. 11, kõnetr. 203-23. Operaba wõib jaokaupa makſta. Haawatutele ja põgenejatele hinna alandus.

Maksuta arstim. ja wäljatõmb. **hambaid**
kunsthambad.—Ainult maks materj. eest. **K. S. Remtzewi** Hamba kliinik. Садовая 18.

ADWOKAT
J. Kangur
Petrograd, Kamennoostrowski pr. 48, kort. 10.

Eesti
Kohaotsimise kontor
tarwitab ja ſoowitab kõikſugu naisteenijaid. Awatud kella 10—4 päewal. Екатерининскiй кан., д. № 72, кв. 35.

Töömehi
tarwis automobilide puhastamiſe peale, wõib ka naisterahwas olla, hea palga eest. Tulla 2—3. Newski 103, krt. 5, tel. 648-19.

Juurdelõikuſe ja õmbluſe kurſuſed.
J. Lenow.
Was. Saar., 3 liin, nr. 10, kort. 1. Tel. 492-17. Kõige uuema Pariſi metodi järele õpetatakſe lühikeſe aja ſees amet kätte. Teeniſtuſes olewad wõiwad ka pühapäiwiti õpetuſt ſaada. Sealjamas müüakſe ka kõige uuemaid moodilehta ja ſchnittiſid walmis ja tellimiſe peale. Seletuſed ka Eesti keeles.

Eesti neiu otſib üksikteenija kohta. Adr.: Моск. заст., Забалканск. пр. 26, кв. 107

Eesti noormees otſib kaasüüriliſt tuppa. Б. Дворянская 21, кв. 84. Kella 3—7 õht.

Tarwitatakſe
üksikteenijat, kes Wene keelt oſkab. В. О. 18 лин., 196, кв. 61.

Sumpäraliſt puhast
linnu mett ja waha
on müüa. Teaduſt kirj. Шпалерная 50, кв. 28. Вальтманъ.

Maikki Kurikka
Soome kohalnulamiſe kontor. Soowitab teenijaid kõigeſuguſi. Уг. Владимiрск. и Загородн. пр 1, кв. 3. съ улицы. Soow. üksiteen. kõik rahwuſ. wäljawalik., iſikl. ſoowitustega wiim. kohaſt. Siin nõutakſe teenijaid. Tel. 282-32.

Wiſund ſaeſeadjat
tarwitatakſe lauaſaagimiſe wabrikuſſe. Pöörata: Невскiй 56 кв. 10.

Nõudke
Pealinna Teataja
üksikuid numbrid
kõikidelt ajalehemüüjatelt uulitſatel.

„Pealinna Teataja“
üksikuid numbrid müüwad Petrogradis:

„Ühiselu“ raamatukauplus — Офицерская 5.
Wennaste Laamas magasin — Литейный пр. 28.
N. Bowa tubakamagasin — Обводный кан. 122. Balti waksali wastas.
J. Marko uurimagasin — Курляндская 26.
P. Jõka'i tubakakauplus — Остр. Голодай, Железнозаводск. ул. 12.
Soome waksalis — ajalehtede raamatute kioskides.
K. Motshalowi tubakakaupl. — Безбородкинск. пр. 13-27.
E. Steinbergi tubakakauplus — Soome waksali wastas.
Schilbergi kauplus — Уг. 9 р. и Лермонтовскаго пр. 23.
ja kõik ajalehemüüjad uulitsatel.

Pedrogradis wõetakse
„Pealinna Teataja“
tellimisi järgmistes kohtades wastu:

„Pealina Teataja“ kontoris: Katarina kan., nr. 29.
„Ühiselu raamatukaupl. — Ohwitseri uul. nr. 5.
H-ra K. Saaretok, Põhja Wast. Kred. Ühisuses — S. Konjuschennaja uul. nr. 10.
H-ra J. Kaarna, Petrogradi Eesti Laenu- ja Hoiu-Ühisuses — Italjanskaja uul., nr. 5.
E. Steinberg, tubakakaupl. — Soome waksali wastas.
O. Steinberg, pagari äri — Wiiburi poolel, Lomanski ja Njustadsk. nurgal nr. 5—7.
H-ra A. Juhkamson — W. S., 7 liin, nr. 32.
H-ra T Riomar — Ohwitseri uul. nr. 54.
„Livonia“ piimaäris — Sabalkanski pr. 14.
„Produkti“ piimaäris — Spasski per. nr. 3.

Trükitud R. H. Uhli pärijate trükikojas, Petrogradis, Kaſanſkaja 34.